

"A Cleveland-i 14-esek mozgótábora: amikor segítettünk, az jól esett..." *Magyar Cserkész* 1994: 15. [Garfield, NJ, USA]
"Pogányok mozgótábora." *Magyar Cserkész* 1994. december: 18. [Budapest]
"Pogányok nyári mozgótábor." *Jó Munkát* 1994. augusztus: 6. [Garfield, NJ]
"Álmodnak a fák." *Vezetők Lapja* 1994: 19. [Garfield, NJ]
"Probáztató akadályverseny." *Vezetők Lapja* 1994: 17. [Garfield, NJ]
"Kolostorba menni? A mai világban?" *Katolikus Magyarok Vasárnapja* 1993. Február 14-21: 7. [Youngstown, OH, USA]
"Fillmore mellett van egy kolostor..." *VezetőkLapja* 1993: 3. [Garfield, NJ]
"Tüskevári csapattábor." *Magyar Cserkész* 1993: 12. [Budapest]
"És most nézzük meg ezt a tábort, ahogyan a parancsnoka látta!" *Magyar Cserkész* 1991: 10. [Garfield, NJ]
"Miért e cifra katonásdi?" *A Szív* április 1991: 172-174. [Budapest]
"Téli portya." *Jó Munkát* 1990. augusztus: 4. [Cleveland, OH, USA]
"A Nevelés Szolgálatában." *Katolikus Magyarok Vasárnapja* 1990. Július 1: 7. [Youngstown, OH, USA]
"14-es csapattábor: 1989 június 17-25." *Magyar Cserkész* 1989: 13-14. [Garfield, NJ].

Egyetemi doktori (PhD) értekezés tézisei

CLEVELANDBEN ÉLŐ MAGYAROK 1951-2011: AKKOR ÉS MOST

Szentkirályi Endre

Témavezető: Dr. Glant Tibor

DEBRECENI EGYETEM

Irodalomtudományok Doktori Iskola

Debrecen, 2013

Az értekezés célkitűzése, a téma körülhatárolása

Az értekezés célja a Clevelandben élő amerikai magyarok jelenlegi és 1951-ig visszamenő helyzetét elemezni társadalmi, irodalmi, nyelvhasználati és történelmi szemszögből.

Az értekezés magába foglalja a jelenlegi clevelandi magyarság templomainak és társadalmi szervezeteinek ismertetését, az idők során a magyar szervezetek feloszlását, jelenlegi magyar vállalkozóit és cégeit, rendszeres és különleges eseményeit, lakosságának létszámbecslését, valamint a második világháború utáni menekülthullám hatását a jelenlegi clevelandi magyar társadalomra.

A kutatás vázolja továbbá az elmúlt 60 év Clevelandben szerkesztett és kiadott magyar folyóiratait és magyar könyvkiadását, valamint néhány clevelandi magyar író munkáját, köztük Eszterhás István és Somogyi Ferenc néhány művét. A clevelandi Magyar Kongresszus rendszeres látogatója, Gábor Áron irodalmát ismerteti és irodalmilag elemzi, végül a jelenlegi magyar publikációkat és rádióprogramokat mutatja be.

Amerikai Magyar Tanárok Egyesülete (AHEA). University of Indiana at Bloomington, 2006. "Oral Histories as a Teaching Tool: the FreedomFighter56 Project."

Hungarian Association for American Studies. Eötvös Lóránd Tudományos Egyetem, 2005. "Black English: Concepts, Misconceptions, and their Implications for American Society."

Amerikai Magyar Tanárok Egyesülete (AHEA). John Carroll University, 1993. "Hungarian Scouts in the Diaspora: a True Global Community."

DOKUMENTUMFILMEK

Megmaradni. Budapest: 56Films, DVD. 2013 (folyamatban). Pigniczky Rékával együtt társrendező.

Inkubátor. Budapest: 56Films, DVD. 2010. USA Line Producer.

Hazatérés. Budapest: 56Films, DVD. 2006. Szakértő.

EGYÉB MEGJELENT ÍRÁSOK

"Szabad-e betlehemezni?" *FolkMAGazin* [Budapest] 2006 január.

"Becsaptak" *Bécsi Magyar Szó* [Bécs / Wien] 2005.

"Kedves szlovákiai magyar cserkésztestvéreim." *Cserkész* 2002 szeptember: 8. [Dunaszerdahely / Dunajská Streda]. (hasonmás kiadás "Üzenet a palackon kívül..." címmel, *Magyar Cserkész* 2002: 23. [Budapest])

"Milyen borzasztóak ezek az amerikai iskolák." *Vezetők Lapja* 2001. [Garfield, NJ, USA]

"Szavak: tábortüzi jelenet." *Vezetők Lapja* 1994: 10. [Garfield, NJ]

"Research Papers and Their Pitfalls." English Journal. Volume 85, Number 1, January 1996. 74-77. old (peer reviewed).
Utánközlés: Both Art and Craft: Teaching Ideas That Spark Learning, Mitchell Diana és Christenbury Leila szerk. Urbana, IL: National Council of Teachers of English, 2000. 136-142. old.

A szerző további publikációi

"Research Papers and Their Pitfalls." *English Journal*. Amerikai országos angoltanári szaklap. A cikk eredetileg megjelent 1996 januárjában. A cikk újból ki lett adva szakkönyvben, *Both Art and Craft: Teaching Ideas That Spark Learning*, Mitchell Diana és Christenbury Leila szerkesztésében. Urbana, IL: National Council of Teachers of English, 2000.

SZAKMAI ELŐADÁSOK EGYETEMI KONFERENCIÁKON

Amerikai Magyar Tanárok Egyesülete (AHEA). John Carroll University, 2011

“Service and Sacrifice: Hungarians from Cleveland in the US Military 1951-2011.”

Amerikai Magyar Tanárok Egyesülete (AHEA). University of California at Berkeley, 2009. “Surviving Socialism: Applying the Lessons of Áron Gábor’s *Túlélés* to a Post-Communist Capitalist World.”

Amerikai Magyar Tanárok Egyesülete (AHEA). Duquesne University, 2008

“Teens Map the Community: Ethnographic Research among Cleveland’s older Hungarians.”

Nyelvhasználati szemszögből a kutatás kilenc reprezentatív személy átgondolt észrevételeit mutatja be, hogy mik azok a tényezők, amelyek segítségével meg lehet tartani külföldön a magyar nyelv használatát második és harmadik generációban is, holott a kivándorlóknak 90%-a beolvad, feladja anyanyelvét.

Végezetül, a kutatás a clevelandi magyar közösség hazafiasságát méri fel abból a szempontból, hogy hány clevelandi magyar szolgált az amerikai hadseregben 1951-től mostanáig, és közülük néhányának a katonai és életpályafutását, motivációját is ismerteti.

Az értekezés módszerei

A Kárpát-medence magyar közösségeit már régen tanulmányozzák néprajzi kutatók. Az amerikai magyar közösségeket mostanában többek között Tarján Gábor, Fülemile Ágnes és Balogh Balázs úgy vizsgálták, hogy bennük éltek, megismerték közelebbről ezeket, és aztán térképezték fel. Ez a disszertáció is hasonló néprajzkutatási eszközökkel vizsgálja meg Cleveland magyar közösségét.

Kutatásom összehasonlító, szociológiai, irodalmi, és történelmi eszközöket alkalmaz módszertanként. Igyekszik feltárni, hogy tulajdonképpen milyen is Clevelandben magyarnak lenni, mit jelent ez? A kutatást 2008 és 2012 között végeztem, de meglátásaim személyes kapcsolatokból, valamint 42 év saját, Cleveland közösségi életében résztvevő személyes tapasztalataimból is fakadtak. Kutatásom bemutatja Cleveland magyar közösségének életét 2011-ben, összehasonlítva azzal, ami 1951-ben volt. 1951-et azért választottam kiindulópontként, mert akkor kezdtek el nagyobb számban Clevelandbe érkezni a második világháború magyar menekültjei, akik a németországi menekült-táborokból érkeztek, vagyis az úgynevezett Displaced Person-, azaz DP- generáció. Ez a generáció formálta legmeghatározóbban a clevelandi magyarság jelenlegi helyzetét.

A disszertáció első fejezete felvázolja a használt módszertant, valamint áttekinthető háttérrel ad az olvasó számára, hogy milyen jelentősebb írások jelentek eddig meg az amerikai és clevelandi magyarokról.

A disszertáció második fejezete feltérképezi összehasonlításképpen Cleveland magyarságának helyzetét

szolgált tisztként, közülük két tábornok és több ezredes is. Ma is legalább 16 clevelandi magyar szolgál az amerikai hadseregben.

A jövő kilátásai pozitívak. Több új kezdeményezés született 2011 óta, amelyek erősítik Cleveland magyar közösségét. A közösség továbbra is ápolja nyelvét, folytatja hagyományait, és összetart.

Az értekezés témaköréhez kapcsolódó publikációk

“Growing up Hungarian in Cleveland: Case Studies of Language Use.” Hungarian Studies Review. Volume 40, Number 1, Spring 2013. 39-68. old.

“No Passport? Can’t Go Home! The Novels of Áron Gábor.” Hungarian Quarterly. Volume 51, Number 199, Autumn 2010. 139-145. old.

Clevelandben még élnek magyarok? Visszaemlékezések gyűjteménye. Szerk. Cleveland: Regös Csoport, 2008. 176 old. (oral history források kiadvány, szerkesztett kötet)

56 Történet: Amerikai magyarok személyes emlékei 1956-ról Társszerkesztő és a honlap tartalmáért felelős szerkesztő. Atlanta: Lauer Learning, 2006. 214. old. U.e. angolul: 56 Stories: Personal Recollections of the 1956 Hungarian Revolution. A Hungarian-American Perspective (ugyanott, 2006), 214. old. (oral history források kiadvány, szerkesztett kötet és honlap)

apad, még létezik. Zenét és művészetet is ápol, fejleszt a közösség, és hetente több magyar rádióadást is fenntart.

A kilenc interjú azt mutatta meg, hogy igenis meg lehet tartani a nyelvet és a kultúrát második és harmadik generációként is. Ennek kulcsa a következetes szülői nevelés, a közösségi életben való részvétel, továbbra lehet a templombajárás, a cserkészlet, az önkéntes magyariskolában tanulás, a táncsoportokban való tagság. Akinek szülei áldoztak időt és energiát gyermekeik magyar nevelésére, azok évtizedekkel később is szeretettel gondoltak vissza szüleikre, nevelőikre. A cserkészlet, aminek szigorú nevelése később hozza meg a gyümölcsét, a baráti kör erős hatását használja fel magyar neveléséhez.

328 clevelandi magyar szolgált az amerikai hadseregben 1951 és 2011 között, a koreai háború időszaka alatt például több, mint százan, és a vietnámi háború alatt is hasonló létszámban. Vietnám földjén 10 clevelandi magyar fiú halt hősi halált, ezzel szolgálván új, amerikai hazájukat. A sorköteleesség eltörlése után is számosan szolgáltak önkéntesen, befejezván a hidegháborút, majd Irakban és Afganisztánban is. 27 clevelandi magyar

1951-ben, majd ennek zsugorodását mutatja be, végül temetkezési adatokkal és szervezeti címlisták összegezésével egészíti ki a hivatalos népszámlálási statisztikákat.

A disszertáció harmadik fejezete áttekintést ad a clevelandi magyar könyvkiadásról, a folyóiratokról, valamint irodalmi elemzést végez néhány clevelandi magyar íróról, nevezetesen Eszterhás Istvánról és Somogyi Ferencről, továbbá egy Clevelandbe gyakran látogató író, Gábor Áron műveiről. Ezenkívül a Clevelandben lévő Magyar Társaság éves kongresszusáról ad ízelítőt a disszertáció, tízévenként jellemezve a *Krónikát*, a Magyar Kongresszus évkönyvét.

A disszertáció negyedik fejezete kilenc Clevelandben született személy megfigyelései által mutatja be, hogyan is lehet második és harmadik generációig megtartani a magyar nyelvet és hagyományokat.

A disszertáció utolsó fejezete pedig a Clevelandben élő magyarok hazafiasságát igyekszik felmérni. Teszi ezt a környéken lévő magyar emlékművek, kertek, helyek feltérképezésével, valamint a clevelandi magyarok amerikai

hadseregben teljesített szolgálatának részletezésével. A katonaélet leírásaival az egyszerű ember szemszögéből, alulról mutatja be a történelem eseményeit. Felvázolja az egyes emberek motivációit, a közösség hatását. Az adatok nagy része személyes interjúk során került elő, több, mint 250 interjú alapján.

A disszertáció végül Cleveland magyarságának legújabb fejleményeivel foglalkozik, beleértve a Szent Imre templom újbóli megnyitását, egy Facebook csoportot, gyermekjátsszínház alapítását, valamint a jövő kilátásait.

Az értekezés fontosabb megállapításai, eredményei

A clevelandi magyarok 2011-ben egy zsugorodó, de mégis élénk és hazafias közösséget formáló csoportot alkotnak, mely továbbra is fenntartja magyar nyelvét és hagyományait.

1920-ban több, mint 300 magyar üzem és vállalkozó működött Clevelandben, valamint 81 civil szervezet. Ezeknek legtöbbje még 1951-ben is virágzott. Azóta ez a magyar élet visszaesett, de ennek ellenére még mindig van 10 magyar templom

Cleveland környékén, több, mint 25 magyar szervezet, és számos magyar vállalkozó. Sok magyar népszokást ápol, őriz, és szervez a Clevelandben élő ember, köztük a betlehemezés, májusfa-állítás, locsolás, szüreti multság, ezeken kívül van irodalmi élet, vannak cserkésznapok és kulturális programok is. A nagyszabású események néha összefogják az egész közösséget, híres személyek látogatása vagy nagyobb évfordulók megünneplése alkalmából. 105.000 amerikai vallotta magyar származásának magát Cleveland környékén a 2010-es népszámláláson, és azokból nagyjából 6.000 beszél otthonában magyarul. Több mint 2.000 személy szerepel különböző clevelandi magyar szervezetek tagsági listáján, vasárnaponként kb. 400-800 fő jár magyar templomba, és 50-75 magyar temetés van évente Cleveland környékén. A DP-generáció is nyomot hagyott Cleveland magyar életében, mert a jelenlegi szervezetek vezetőségének harmada vagy fele belőlük vagy az ő leszármazottjaikból áll, a cserészek vezetősége pedig 65-75 százalékban a DP-generációból származik.

Cleveland főkönyvtárának polcain 12.000 magyar kötet sorakozik, és a clevelandi magyar folyóirat- és könyvkiadás, bár